

tudunk letenni, egyszerre csak egy lépést tudunk megtenni. Ha egy kavicsot bedobunk egy tóba, annak vize minden irányba gyűrűzni kezd. A mi gondolataink, tetteink az ilyen kavicsokhoz hasonlíthatók. Senki sem engedheti meg magának, hogy reményét vesztesen, tétlenül üljön akkor, amikor temérdek tennivaló vár rá.”

Pál apostolnak a rómaiakhoz írott levele arra figyelmeztet bennünket, hogy egy dolog nem változott és nem is fog megváltozni a keresztény egyházban. Ez pedig nem más, mint az, hogy az egyház mindig igényli tagjainak munkáját, lelki ajándékait, és az egyháztagok is igénylik, lelki ajándékaik számára legyen hely az egyházban. Ameddig ez a nagyszerű ajándékozás tart, addig a teremtett világ is nemesedik az unitarizmus áldásaiból. Ámen.

TÖRÖK ÁRON

PÉLDÁZAT AZ ADÓS SZOLGÁRÓL (Bibliamagyarázat)

Mt 18,21-35

A Biblia második részében, pontosabban megnevezve: a három első evangéliumban található példázatok Jézus tanításainak a legerősebb és egyben a legértékesebb részei közé sorolhatók. Mindenikben a valóságos emberi élet ritmusa lüktet, mindenik a mindennapok emberének és emberi magatartásnak pozitív vagy negatív vonásait mutatja be találóan, örökérvényű módon.

Amikor mi, mai emberek, azokat olvassuk vagy hallgatjuk, tisztelettel s némi csodálattal gondolunk Jézusra, akinek ajakáról - akár a 12 tanítvány, akár az őt követők sokasága előtt - elhangzottak egykoron. Tiszteletünket és csodálatunkat még az a tény sem szállítja alább, hogy ugyanazok a példázatok a különböző evangéliumokban szószerint nem egyeznek, hogy azok esetében néha egészen szembeűnő eltérések mutatkoznak. (Lásd: Máténál a „királyi menyegzőről” 22,1 s köv.; Lukácsnál a „Nagy vacsoráról” 14,15 s köv. szóló példázatot) De még az a tudat sem zavar a példázatok értékelésénél és mai életünkre való vonatkoztatásánál, hogy a különböző egyházak és vallások illetékesei saját hitelveik (dogmáik) igazolása érdekében magyarázzák és használják fel ezeket a példázatokot, s különösen azt, ami belőlük - tanulságképpen - ma is levonható. Mi - mint általában a bibliai szövegek esetében - itt is arra törekszünk, hogy, a szavak és sorok mögé is tekintve, megragadjuk a központi gondolatot, azt, ami kétségtelenül rokon vagy éppenséggel egy a jézusi lelkülettel, szellemmel, életlátással, az úttal, melyet ő járt, az igazsággal, melyet ő képviselt és védett, s az élettel, melynek szellemi, lelki, erkölcsi kiteljesítését Istentől kapott szent feladatnak tekintette.

A felolvasott bibliai rész is egy példázat, melyet Jézus közvetlen tanítványainak mondott el, s mely csak a Máté evangéliumában maradt ránk. Címe: Példázat az adós szolgáról. Elmondására Péternek egy igen figyelemreméltó kérdése készítette Jézust, mely a keresztény vallás ún. kulcskérdései közé so-

rolható ma is, s mely így hangzik: „Uram, hányszor lehet az én atyámfiának ellenem vétkezni és néki megbocsátanom? még hétszer is? Monda néki Jézus: nem mondom néked, *hog*y még hétszer is, hanem még hetvenhétszer is.” (Mt 18,21-22)

A kérdés - pillanatnyilag - zavarba is hozhat minket, s tán még inkább a kérdésre adott jézusi válasz, amit nem lehet csak a megbocsátásra vonatkoztatni. Zavarunkat a példázat egészének tanítása oldja fel. Lássuk közelebbről ezt az egészet.

Az adós szolgáról szóló példázatban Jézus egy földi király képében akarja érzékeltetni elsősorban Istennek a bűnösök iránti könyörületességét, s így kívánja kihangsúlyozni, hogy Isten országában legfőbb törvény a *megbocsátó szeretet*. Ebből természetyszerűleg következik, hogy Isten országa tagjainak a legfőbb kötelessége az egymás iránti engedékenység, engesztelhetőség. A másik szereplőnek: a leborulni kész, irgalomért könyörgő, de keményszívű szolgának a példája azt tárja előnkbe, hogy mindig a legnagyobb bűnösök azok, akikben a legkevesebb megbocsátó szeretet él azokkal szemben, akik fölött lehetőségük van hatalmukat gyakorolni, érvényesíteni. Ezt látszik igazolni a példázatban szereplő két adósságösszeg közti óriási különbség is. Az adós (gonosz) szolga tízezer talentommal tartozott urának. E téren jártas emberek - a múlt század végén - kiszámították, hogy 1 ótestamentumi talentom 3 000 német ezüst forintnak felelt meg, a 10 000 talentom 30 milliónak. Olyan hatalmas összeg, mely a szeretet nélküli ember bűnének s ezt az adósságot elengedni kész király irgalmának, megbocsátó szeretetének roppant nagyságát kívánja kifejezni. Igaz hálával és a megjavulás őszinte, tiszta szándékával kellett volna távoznia a számonkérés színhelyéről a gonosz szolgának, de ő csak addig érzett (mutatott) némi hálát ura iránt, ki neki megbocsátott, sőt! adósságát is elengédte, amíg fogadkozása, könyörgése és ígérete nyomán a drámai feszültség feloldódott (felengedett) az irgalmas szeretet melegében. Aztán újra felöltötte lelkének még gonoszabb köntösét s maga elé hivatva egyik szolgatársát, aki neki csekély összeggel volt adós (100 dénár = 25 német ezüst forint), keményszívűen és engesztelhetetlen akarta fizetésre kényszeríteni s mert nem tudott - noha ugyanazokkal a szavakkal könyörgött hozzá irgalomért, mint amelyek nyomán az ő nagy adóssága elengedett, - börtönbe vettette. S ha azt hitte, hogy helyesen és bölcsen járt el, nagyon tévedett. Amikor ui. a király megtudta embertelen eljárását, maga elé hivatván, visszavonta irgalmát, gonosz szolgának nevezte s átadta a hóhérok kezébe, mígnem megfizeti mind, amivel tartozik.

Jézus a példázat záró versében határozottan, erős meggyőződéssel vonja le a tanulságot, s végkövetkeztetést, mondván: „Eképpen cselekszik az én mennyei Atyám is veletek, ha szívetekből meg nem bocsátjátok kiki az ő atyafiának az ő vétkeiket.” (35. v.)

Ha szószerint vennők Jézusnak ezt a példázatát, a bevezetőre, a példázatot kiváltó kérdésre s az adott válaszra appellálva azt mondhatnók, hogy súlyos ellentmondás van benne. Mert az első, ún. „mulasztási” bűnt megbocsátotta ugyan az adós szolga ura, de az első „cselekedeti” bűn tudomásulvétele haraggal töltötte el a lelkét, kegyetlen maradt és büntetett! Hát való-

ban így cselekszik a mi mennyei Atyánk is velünk? Nem vétkezhetünk hétszer - hetvenhétszer, s ő nem bocsát meg ugyanannyiszor nekünk?

Ne vegyük szószerint, de nézzünk nagyon mélyen a tanítás lényegébe, vegyük a szellemét, s akkor nem is tesszük fel a kérdéseket. Tisztán fog állani előttünk, hogy Isten az általa teremtett és gondviselt élő világban tőlünk emberektől várja el a legtöbbet, a legnemesebbet hitünknek és cselekedeteinknek útjain. Munkatárs csak az lehet vele, gyermekévé csak az nőhet fel, aki ezt a többet, nemesebbet készségesen vállalja és felmutatni kész. Aki arra törekszik szüntelen, hogy szörnyű bűnöktől mentes életet éljen, mert tudja és vallja, hogy „az Isten szeretet, s aki szeretetben marad, az Istenben marad s az Isten is őbenne.” (1Jn 4,16)

Ha Káténk Isten jóságával, igaz és irgalmas voltával foglalkozó kérdéseit vizsgáljuk (41,42,43.), ott is találunk ellentmondásokat, de mindenképpen azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy „végtelen szeretetéből kifolyólag elnézi vétkeinket s időt ad a megjobbulásra, hogy megtérjünk és megbocsásson.” Azt a kérdést, hogy miért ilyen vagy miért olyan az Isten, könnyedén tesszük fel, de azt már nagyon megfontoljuk, hogy önmagunkra is vonatkoztassuk ugyanezeket a kérdéseket. Pedig az értelemmel megáldott ember esetében olyan egyszerű az egész. Ha olyan természetes nekünk a Miatyánkban naponta elimádkozott, idevonatkozó rész: és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek, - ha elfogadjuk, hogy Isten bocsánatát őszinte bűnbánatunk és megtérésünk függvényében nyerjük el; s ha magától értetődőnek tartjuk, hogy a mi vétkeinket más emberek megbocsássák, akkor miért nem tudunk, vagy miért nem akarunk készek lenni mi is arra, hogy másokkal szemben ugyanezt tegyük? Mikor férközik már egészen közel a lelkünkhöz, mikor ássa be magát mélyen az öntudatunkba az a jézusi tanítás, amely arra int, hogy szeressük Istent teljes szívünkben... és felebarátunkat, mint magunkat? Mikor értjük meg a maga világos, e tekintetben könnyen eligazító voltában azt a jézusi felhívást, mely leegyszerűsítve oldja meg a nagy kérdéskomplexumot: „amit akartok azért, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal.” (Mt 7,12) Példázatunk adós szolgája nem ennek a jézusi meghagyásnak, figyelmeztetésnek szellemében járt el. Önző, csak önmagát tekintő, gonosz szolga volt s elnyerte büntetését.

Mi ezt egészen természetesnek tartjuk még akkor is, ha valljuk, hogy Isten lényének legszebb vonása a jóság és a megbocsátó, türelmes szeretet. Miért? Egyszerűen azért, mert azt is valljuk, hogy Isten ezt a teremtett világot s benne az ember életét minőségében a legmagasabb szintre szándékszik felemelni minden tekintetben. Törvényt szab, parancsot osztogat, szíveknek, lelkeknek és életeknek, gondvisel, oltalmaz, vezet, tanít az élet ösvényére, erőt ad, hittel, reménységgel áld meg, hogy feladatainkat híven betölthessük, a tékozlókat (a megtérő tékozlókat!) visszafogadja szeretetébe, irgalmasan vár a megtérő gonoszokra, de annyira jó már Isten sem lehet, hogy azokat, akik életükkel és cselekedeteikkel tudatosan és következetesen gátolják ezt a magasrendű kibontakozását a létnek, hogy azokat 100 és 1000 bűnük után is

Atyaként magához ölelje, s ne szabjon ki rájuk semmi büntetést. Ő „áldva büntet, hogy szentté küzdjük életünket!”

A lelkészekre vár az a nehéz, de nemes feladat, hogy a gondjaira bízott nyáj életében hozzáértő neveléssel, személyes és családi életük jó példájával, a jézusi tanítások örök érvényű igazságainak megélésével s hivatásos hirdetésével tudatosítsák, hogy nekünk, mint Isten gyermekeinek és Jézus tanítványainak, a jó és a rossz, az igaz és hamis, a szép és a rút, az értékes és az értéktelen örök harcában azokat az erőket kell - ha áldozattal is - győzelemre segíteni, melyek Jézus nagy álmát: Isten országának az emberi szívekben és életekben való megvalósulását segítik elő.

A lelkészi pályára készülő unitárius ifjakkal annak tudatában kell tanulmányaikat folytatniuk, és azzal kell számot vetniük, hogy a holnap lelkészére komoly, felelősségteljes feladat vár hivatása mezején, s hogy ez a feladat és annak betöltése széles jóságot, mély szeretetet, igazságérzetet, erkölcsi bátorságot és tisztaságot, sok türelmet és jóakaratot, erős hitet, szilárd jellemet, hivatásérzetet és tudatot, teljes életet tételez fel és vár el Isten, az ember és az élet szolgálatának útján.

„Adjátok meg azért mindenkinek, amivel tartoztok: akinek az adóval, az adót; akinek a vámmal, a vámot; akinek a félelemmel, a félelmet; akinek a tisztességgel, a tisztességet. Senkinek semmivel ne tartozzatok, hanem csak azzal, hogy egymást szeressétek, mert aki szereti a felebarátját, a törvényt betöltötte.” (Róm 13,7-8) Ámen.

SIMÉN DOMOKOS

NEVEDEN HÍVTALAK ... ENYÉM VAGY

77 Zsolt 6; Ézs 43,1

Kedves 50 éves érettségi találkozón résztvevő jelenlevő és a részvételükkel emlékező, csak lélekben velünk lévő barátaim, testvéreim! Mikor a régi 50-58-as évi napokról-évekről, a hajdankorunkról emlékezem, nem a Zsoltáros gondolatmenetébe álllok be csak, hanem régi unitárius iskolánk egyik legkiválóbb növendékének, Borbáth Károly történésznek hozzám írt levelének egy kérése tülekedik bennem szólásra. Ezt írta: „Mikor történelmünk tarlóján kalászkodsz, ne feledkezzél meg az iskoláinkról.” Kalászkodásaim közt a tények meggyőztek, hogy egy létfontosságú kérdésünket toltta elém kedves barátom.

Mivel nem kívánok most nektek prédikálni, hanem beszélgetni magammal, magunkkal és az Istennel az összeollózott bibliai versek zöld fényénél, gondolom, nem mondok valótlan, mikor azt állítom, hogy emberi életünkben az iskola egy jövőnk meghatározó közösségi tényező. Nem csak a nagy iskolákra gondolok, hanem a hegyek markába szorított, kis falusi iskolákra is. Elmélkedve a régmúlt időkről, a nemzetünknek oly fontos 60 évről, 1800-1860 közti évekre, tanulságnak 3 iskolát és annak tanítóit idézném. Magyar-szentbenedeken e 60 év alatt 5 tanító lakott az iskolában, de csak 12 évben